



VĚTRNÍK

Vydává MNV ve Vysokém nad Jizerou s aktivem kulturních pracovníků

Větrník -roč.IV.-č.1 - 1971.

Vysoké n. Jiz.27.leden 1971.

L e d e n .

Na Nový rok, o slepičí krok. Červánky v novoroční den- přinášejí samou slotu jen. Je-li na Nový rok ticho, bude klidný rok, je-li větrno, bude rok neklidný, popřípadě válka, ale půjdou obchody.

Před Třemi králi chodíval kantor po staveních a psal po dveřích nebo nad ně začáteční písmena jmen králů K M B a potom letopočet LP a čísla roku, který byl, za což něco dostával, což dělali jindy i hoši za krále ustrojení, někdy i místní ministranti z kostela, ale mělo to být napsáno křídou svícenou a to prý v tom stavení slepice hodně nesly. Na ten svátek se světí v katolických kostelích voda, již si lidé berou domů do krepenek v domech, kde je mají. Tou vodou se vykrápějí příbytky a jde-li se někam, křížuje se palcem v ní smočeným. Co se od Božího narození do Třech králů zdá, to se do roka nebo i po něm vyplní.

Při Třech králích obyčejně hodně mrzne nebo mnoho sněhu se svalí a říká se : " Na Tři krále jeden zmrzl. " To se týká případu, jenž se stal před mnoha léty, snad před 100, kdy šli na Tři krále ze Stanového ráno do Vysokého do kostela: bylo klidno, ale den před tím po veliké foukanici a nad Lužima u osamělého jeřábu saně se zmrzlým koněm a v saních zmrzlý vozká, v němž zjištěn jeden sedlák ze Trčice, zvaný Korábů, snad se jmenoval Slavík, ale není to dnes známo jistě. Odněkud jel a stavil se v některé hospodě ve Vysokém a snad už směřením se vypravil domů a měl-li trochu v hlavě, abych mu nedělal křivdu, ale spletl se hned na rynku v té ohromné vánici a dal se místo ke Trčici ke Skle- nařicům a sjel za městem ze silnice do polí a tak to dopadlo.

Před Třemi králi lívali staří roztavené olovo a podle toho, k čemu se ta slitina podobala, soudili na budoucnost. Když mě šel desátý rok, chtěl jsem také vidět, jak takové čáry vypadaly a co se ulije a uprosil jsem otce a on na staré lžíci, kterou kleštěma v peci držel, kus olova roztavil a do kraptu vody do konve vylil a když to zastydlo a prohlédli jsme to, uznal otec, že to má podobu dvojhlavého orla čili císařského. Co to mělo co dělat s budoucností ? Leda snad to, že ještě týž rok a ještě následující dva, bojoval otec pod císařským orlem proti Rusům a Italům.

Je-li teplý leden, z korce mandel jeden a v lednu roste-li tráva, neúroda se očekává. Lidé v lednu narození jsou tuhé a přičinliví a něčeho se dopracují.

Z kroniky Rok na vsi Jaroslava Večerníka, kronikáře a písmáka ze Staré Vsi.

Metoděj Cyril M e t e l k a - pětasedesátiletý.

Narodil se 22. ledna 1906 ve Trčici. Ani se to nechce věřit. Vždyť to není tak dávno, co jsem toho poměššího chlapce učil jako nejmladší člen věhlasného učitelského sboru ředitele a kronikáře F. Mizery, ve 4. ročníku měšťanské školy chlapecké v Semilech, kam chodili žáci z širokého okolí a tedy i z Vysokého.

A léta běžela. Nadešla doba, kdy Metoděj nejedním svým skutkem i slovem dokázal, že má Vysoké rád a že mu přirostlo k srdci. Jako redaktor a novinář napsal stovky aktualit do novin od nás z Podkrkonoší.

Že někdy dělal chyby, to on sám též přiznává, ale kdopak z nás je bez chyby? Škoda, že v krátké vzpomínce, omezené místem, se dá jen málo vyčíslit. Vedle své činnosti novinářské a redaktorské byl znám jako dlouholetý jednatel Spolku vysockých rodáků v Praze, kde se jeho houževnatostí podařilo vytvořit přátelské ovzduší na schůzkách Vysočáků a přátel Vysocka. V těch dobách měl tento spolek čilý styk s vedoucími činiteli rodného města a periodicky vydával a svým členům rozesílal aktuální zpravodaj o všem novém na Vysočtě.

Při zakládání vysockého vlastivědného muzea společně s Mistrem Skrbkem dopisovou akcí získával desítky známých, kteří těžké začátky našeho muzea podpořili finančně. Dále v letech 1933 až 1937 v muzejních vitrinách na sále radnice vybudoval 2 tématické koutky. Jeden z nich patřil Antalu Staškovi, rodáku ze Stanova.

Jako absolvent vyšší hospodářské školy v Poděbradech, organizoval mládež jednak zemědělskou, jednak mládež československé církve i ve Sdružení studentstva na Vysočtě.

Jeho bohatá činnost se nevztahovala jen k rodnému kraji, nejednou měla i širší rámc. Tak po květnu 1945 obnovil v českém pohraničí na 126 kampeliček na Jilemnicku, Vrchlabsku, Liberecku, Frýdlantsku a Žambercku.

Své vzdělání doplňuje dále soukromě, když mu nejprve smrtelný úraz mladšího bratra narušil životní plány a když musil přechodně zůstat na rodné chalupě ve Trčici a zase v posledních letech v Praze, kde byl uznán jedním z 22 nejlepších pražských stavbařů Pražských stavebních závodů, s horskou pílí a vytrvalostí při manuální práci dálkově vystudoval stavební mistrovskou průmyslovku s vyznamenáním.

Svou lásku k rodnému kraji vyzpíval i četnými verši pod pseudonymem Václav Větrovský. Vzpomínkový sborník "Kde se bělí Krkonoše" otiskl jeho báseň "Můj rodný kraj." První strofou této básničky končím svou krátkou vzpomínku:

Mám rád kraj rodný s jeho kopci
a z vísek rodnou, tichou ves -
vysocký ze všech kostelíků,
jenž nejvýše ční do nebes.

Sestavil Vladimír Pavlík.

Protože vánoční čas končí až o Hromnicích, ještě jedna vzpomínka:

Vánoce za první světové války.

Chtěl bych v prvé řadě našim mladým a nejmladším čtenářům Větrníku připomenout, jaké vánoce jsme slavili v letech 1914 - 1918 a srovnat hlad a nouzi první světové války s poslední světovou válkou v letech 1949 - 1945. Je to ohromný rozdíl, kterému dnes ti mladší, kterým to vypravujeme, prostě nevěří. Je pravda, že byl lístkový systém, je však také pravda, že maso nebylo ani na lístky ani bez lístků a s přibývajícím koncem války měl ten, kdo neměl vlastní pole, opravdový hlad a nouzi.

Vzpomínám ještě dnes na pilinový kukuřičný chléb, když bílé pečivo se nepeklo ani na lístky. Kukuřice, různé ty kukuřičné nákypy, fazole a brambory, maštěné špatným kurnerolem, horské sejkory, sypané skořicí a pečené na octě místo tuku, na mléko, které nebylo ani na lístky a na řadu věcí, které i za hladu druhé světové války přece jen byly, i když v malém množství. Existoval výměnný obchod a hlad neznaly pouze horské selské obce. A uvážíme-li, že tehdy elektrické světlo ještě nebylo, a nebylo ani dostatek petroleje, byly vánoce každoročně pro nás děti nejsmutnějšími dny v roce. Téměř všichni tátové byli odloučení od rodin, zatím co zbytek mužů tvořili starci od 60 let nahoru a sedmnáctiletí již rukovali na vojnu. Skutečně děti tehdy se stávaly vojáky Rakouska.

Řekněme dnešní mládeži, že sekaná pečeně byla slavnostním nedělním obědem, zatím co dnes je to běžné všední jídlo, nechť jí tomu věřit. Řekněme, že chléb byl oddělován na krajíčky a drobil se do polocerné kávy, která se po nadrobení srazil, nebudou tomu věřit. Nejhůře na tom byly děti dělníků a gáristů a děti těch živnostníků, jichž živnost byla za války zavřena pro nedostatek pracovníků. Pamatuji za celou válku jednu svatbu a to vdavky dcery pumpaře Metelky s rolníkem ze Stanového. Jinak jen pohřby a téměř žádná narození.

Vánoční smutná večere byla houbová polévka, hubník, čaj a vánočka, z cukroví se pekly jen zázvorky a sušenky. Čokoládové cukroví na stromku neměl nikdo, ani ten kdo keřasoval.

A opravdový hlad měli naši němečtí spoluobčané od Tanvaldu počínaje. Byla to hotová procesí, která polními cestami, aby se vyhnula četníkům, spěchala do našich vesnic, převážně do Repratic, Škodějova a Helkovic, odkud v rancích se nosily brambory a tuřín. Tanvald a Smržovka, to byly obce odkázané na milest horských sedláčků kolem Vysokého.

Radovali jsme se z konce války, sundávali jsme rakouské orly ze soudu, notářství, trafiky, berního úřadu a pod. Zpívali jsme Hej Slovené a řadu vlasteneckých písní, zatím co hlad trval v nezměněné míře ještě celý rok 1919 - 20, kdy chléb s marmeládou a medový náslem byl pochoutkou. Jenom na jednu pochoutku vzpomínám a to byl sirup. Kdo sehnal žitnou mouku a sirup, mohl péci perník. A perník byl pro nás děti ohromnou pochoutkou. První čokoládu po válce jsem dostal na sokolském sletě v Lomnici nad Popelkou roku 1921. A to bylo, prosím, tři roky po válce. A moji vrstevníci potvrdí, že nelžu, jen naše děti a vnuci nevěří. Žijí lépe a radostněji, ale také náročněji.

Jos. Ďoubalík.

Dva.

S hlavou přikrčenou k pravému rameni, dvěma chomáčky šedivých vousů pod nosem, s rukama za laclíkem modré zástěry a s krátkým cupitavým krokem, ani malý ani velký, ani tlustý ani tenký, jak zpívá pan Kecál, zato silně nahluchlý a po jejich způsobu svá slova spíš hlučně vybařávající, to byl pan Hajna, dělník bačkorářský v době tak kolem první světové vojny.

Toho druhého si už tenkrát prokádřovali jeho současníci veršovanou tajenkou: "Je to maličký, staví se to na špičky, kouří to z fajfčičky a pije to z flaštičky. Co to je?" "Inc! - No ano, Inc, recte Vinca, malý podsaditý fotrlínek obrestlý šedivými štětinami, s pichlavými očkami a malým zvednutým pršáčkem. V zeleném šosáčku a špičatém kloboučku s ptačím pírkem hotový hastrmánek, až na tu jeho zarputilou nechuť k vodě v jakémkoliv formě.

A tito dva se jednou sešli - první na odchodu a druhý přicházející, v Zemánkově kupeckém krámě, který býval v domě bývalé Hořavkovy cukrárny a vinárny. Inciho šmejdící čiperná očka pohotově zaregistrovala hrdle láhve za laclíkem Hajnovy zástěry. Chtivě se olízl, polkl na prázdno a vypnul se k jeho uchu. "Máš?" "Hajna přikývla bafl: "Mám!" "Dáš?" "dotíral Inc dál." "Dám!" bafl znovu Hajna. "Tu máš!" a s počouchlým uchechtutím podal mu láhev. Inc si hřbetem ruky rozčísł štětinatou houštinu ust, pevně nasadil a lokl. S fortem. V tu ránu se mu obličej stáhl ošklivostí, na okamžik ztrnul, zachvěl se, a pak explodoval. Šestkrát za sebou. Když konečně lapl po dechu, s žasnoucíma očkami, z nichž mu přšely hráchy slz, přiškrčeně zasípál: "To není alaš?" "Ne!" vybafl Hajna. "To je lak na boty!" a vycupital z krámu.

Claude Debussy napsal "Faunovo odpoledne". Nadepíšeme-li nad následující řádky "Hajnovo odpoledne" a ještě k tomu nedělní, jde o podobnost čistě náhodnou. Tož po obědě, svátečně vylepšeném librou hovězího na polévku i s příkrmem, natáhl se Hajna neděli co neděli na tvrdou lavici za stolem s hlavou podepřenou dlaní ruky, a spokojeně pokuřoval. Chvillemi zašmátral rukou po hliněném džbánečku s pivem stojícím pohotově na rohu stolu, a cudně si usrkl. Pak dál pozoroval modré cářečky kouře linoucí se z krátké fajfčičky i jeho úst, až mu do očí zalehla dřímota. Řvavě zív, blaženě sebou zachrul a zahuhlal: "Ani hrabě se tak nemá!" A usnul hlubokým spánkem moudrých a spravedlivých. Šťastný to muž! Říkali mu "Darák" a tomu druhému "Cifrynek." Ani už nevím proč.

Prokop Hásek.

Bude Vás zajímat, že

V minulém roce bylo ve Vysokém celkem 42 různých kulturních akcí, kterých se zúčastnilo 12.291 osob.

Naši ochotníci nám zahráli celkem 7 představení: Italskou komedii "Ustláno na růžích" celkem 3x / jednou v J-blonci n. Jizerou /, anglickou detektivku "Plynové lampy" 2x • vánocích, pohádku "Kašpárek a loupežníci" 2x.

Posledně jmenovanou hru zahrál dorost vysockých ochotníků / většinou žáci zdejší školy / v úspěšném nastudování obětavé režisérky Adely Hanušové, vrchní zdrav. sestry zdejší léčebny s dobře nacvičenými baletními scénkami Slávky Hubačkové a pékné moderní scéně Josefa Hejrala. Všecka divadelní představení / kromě zájezdu / navštívilo celkem 1.291 osob.

V červnu uspořádalo Okresní kulturní středisko v Semilech ve vysockém Krakonoši Okresní přehlídku měst. divadelních souborů.

Nezaháleli ani naši loutkáři se svou už téměř unikátní loutkovou scénou, udržovanou tradičně ve stylu jejího založení. Zahráli našim dětem o prázdninách 3 představení. Mezi nimi také populární Kopeckého hru "Horia a Gloska aneb Zapálení města Hermanštatu, což přilákalo i řadu dospělých diváků.

Vlastivědným muzeem prošlo celkem 9.000 návštěvníků, z toho 136 hromadných výprav a 45 cizinců devíti národností. Výstavy byly uspořádány 3, vlastivědných besed 5 a 2 přednášky pro rekreaci ROH Větrov v klubovně zotavovny.

V listopadu složky NF uspořádaly pěvecký koncert, na kterém výborně zapělo těleso Pěveckého sdružení krkonošských učitelů, řízeného řed. Josefem Zelinkou z Jilemnice.

Tanečních zábav a plesů bylo 12. Většinu těchto podniků pořádala T.J. Jiskra - oddíl kopané, ale také požárníci. Český svaz žen a Seba 13 - Vysoké.

Činnost Českého svazu žen ve Vysokém n. Jizerou.

Čs. svaz žen ve Vysokém n. Jiz. má 32 členek. Schůze jsou pravidelně měsíčně v místnosti NV. Práce je zaměřena na problémy, které se vyskytují v denním životě. Členky jsou také zapojeny v radě NV a NF. Závazek k 25. výročí osvobození RA byl splněn.

Závazek k 50. výročí založení KSČ - je součástí celooobecního závazku všech složek NV - má tyto ukoly:

1. pokračování v soutěži ve výzdobě oken, zahrádek a okolí svého domu,
2. pečovat o pomník padlých z první světové války a o pomníčky ve zdejších parku / květinová výzdoba /,
3. uprava prostoru před MNV a kolem MNV,
4. výzdoba při slavnostních květnových dnech,
5. 2x zájezd pro děti z Vysokého n. Jiz.

Čs. svaz žen spolupracuje se sborem pro občanské záležitosti. Členky se zúčastní slav. zápisu narození a maminky i novorozenátka obdrží dárek. Rovněž se zúčastnily zlaté a diamantové svatby a předaly hodnotné dárky.

V roce 1970 byla ve Vysokém n. Jiz. tři významná jubilea: 94 let paní Marie Vodsedálkové, čp. 4, 90 let pana Augustina Fialy, čp. 177, 90 let paní Anny Vejnarové, čp. 112. Členky Čs. svazu žen s předsedou NV navštívily jmenované a v den vzácného jubilea navštívily jmenované s upřímným blahopřáním a pozorností.

K MDŽ navštěvujeme všechny přestárlé, nemocné a osamocené žijící ženy rovněž s dárkem. Výzdobu 1. máje provádí Čs. svaz žen.

Také na školní děti pamatujeme. K MDD pořádá se zájezd - s velikou radostí prožily děti již 3x dvě hodiny koupání v bazenu v Hradci Králové, jež bylo vystřídáno návštěvou kulturních míst. Pořádaly jsme pro děti také zájezd do Ruzyně, na Karlštejn, Kutné Hory, Poděbrad.

Společně se sborem pro občanské záležitosti, duchodovou komisí a ČsČK pozval Čs. svaz žen osamělé duchodce ke štědrovečerní večeři s nadílkou.

V roce 1970 jsme uskutečnily 1 kulturní zájezd do libereckého divadla.

Čs. svaz žen pořádá každoročně Maškarní ples pro děti i pro dospělé. Tyto plesy jsou již tradiční, oblíbené a proto hojně navštěvované. Čistého výtěžku se použije na uhradu akcí, kterých je za celý rok jistě dost. I letos jej pořádáme 13. února a srdečně zveme.

Snažíme se získat další členky pro dobrou práci Čs. svazu žen. NV má pro naši práci pochopení a dobře nám pomáhá.

Čs. svaz žen ve Vysokém n. Jiz. pracuje stále. Krizová léta 1968 -69 neměla vliv na činnost. Také veřejností jeho práce je dobře hodnocena.

Přejeme si, aby houževnatost a obětavost našich členek byla stále stejná a do další dobré spolupráce přejeme hodně úspěchů.

Růžena Augustinová
předsedkyně Čs. svazu žen.

Zpráva matričního obvodu Vysoké n. Jiz.

Matriční obvod pro Vysoké n. Jizerou tvoří obce : Vysoké n. Jiz., Helkovice, Roprachtice, Tříč, Stará Ves.

V roce 1970 bylo zapsáno 29 sňatků. Delegací z jiných míst bylo 16. Byla vydána 1 delegace sňatku Pavlu Bartoničkovi, Vysoké n. Jiz., čp. 137 pro MNV Sychrov, okres Liberec.

Úmrtí :	Vysoké n. Jiz.	8
	Helkovice	0
	Roprachtice	5
	Tříč	4
	Stará ves	3

Při slavnostních zápisech narození bylo zapsáno 23 dětí.

MNV Vysoké n. Jiz.

Kerálky.

O prázdninách ve dvacátém roce hostovala u nás ve Vysokém výborná divadelní společnost ředitele Mlčkovského. Večer po představení se vždy u Mařatků sešli herci a obvyklá stolní společnost. Mluvílo se, samozřejmě, o divadle. Jednou se kdosi zeptal Mlčkovského, má-li také v repertoáru Dykovu hru " Ondřej a drak ", která tehda byla novinkou. Mlčkovský si v tom okamžiku nějak neuvědomil, že zmíněný autor sedí právě naproti němu, a rozhorleně vybuchl: " Ach, pánové, to je vám taková blbost! " Do trapného ticha, které se rozhostilo, první se rozchechtal sám Viktor Dyk, a skoprnělému Mlčkovskému vyčítavě povídá: " Nono, pane řediteli, nepřeháníte trochu? "

Narozeniny.

Naše nejstarší občanka paní Marie Vodsedálková se 3.1.1971 dožila v plném zdraví 95 let. Paní Anežka Nováková se 17. ledna 1971 dožila 75 let.

Oběma jmenovaným blahopřejeme- do dalších let hodně zdraví !

Úmrtí.

Dne 21. ledna 1971 zemřel Josef Bouzek, bývalý bačkorář, Vysoké n. Jiz., čp. 3.
Čest jeho památce!

Informace. Na četné dotazy čtenářů, kterým je Větrník zasílán poštou, sděluje redakce, že poštovné při odeslání jednoho čísla činí 80 hal./ pro veřejný sektor /, proto se cena jednoho čísla prodrazí téměř o 100 %. Po zaokrouhlení / 13 čísel / činí předplatné za rok 25.- Kčs.

Větrník vychází jednou za měsíc. Řídí redakční rada. Příspěvky zasílejte nejpozději do 15. každého měsíce do Vlastivědného muzea. Cena 1.- Kčs.